

La independència de Catalunya *

Per Joan Maragall

[Publicat originàriament en *El sentiment de pàtria* (1932), volum XIII de les *Obres Completes* de Joan Maragall, edició dels fills del poeta. Se'n respecten incorreccions gramaticals, solucions pre-normatives, barcelonismes, etc., sense denotar]

El pensament espanyol és mort. No vull dir que no hi hagi espanyols que pensin, sinó que el centre intel·lectual d'Espanya ja no té cap significació ni eficàcia actual dintre del moviment general d'idees del món civilitzat. Per això nosaltres, que tenim cor de seguir dintre d'aquest moviment general, hem de creure arribada a Espanya l'hora del *campi qui puga*, i hem de desfer-nos ben de pressa de tota mena de lligam amb una cosa morta.

Això no ens ha de costar gaire envers les manifestacions superiors de la intel·ligència, perquè d'una part el centre intel·lectual d'Espanya ja en produeix ben poques, i d'altra part la nostra vocació i la nostra educació lliure i personal ja ens en aparten d'aquest centre. En aquest ordre ens resta només un perill que és invers. A Madrid s'han adonat de que a Catalunya hi ha quelcom de moviment intel·lectual europeu, viu, espontani, jove; i miren de nodrir-se'n atraient-lo, assimilant-lo i donant-lo després com a vida intel·lectual espanyola. Afalaguen els nostres escriptors i artistes, els adulen, s'aprofiten de la seva susceptibilitat per qualsevol mortificació o desengany que hagin rebut en la terra pròpia, i si convé els hi exciten interessos més pràctics fent-los veure que Catalunya és un medi massa reduït i massa industrial perquè les arts de la intel·ligència puguin donar per viure, i que a Madrid guanyaran més fàcilment *honra y provecho*. Uns diran: "Si em tradueixen un llibre, si em compren un quadro com podrien fer en qualsevol nació estrangera, ¿per què m'haig de privar d'aquesta honra i d'aquest profit?". Està bé no privar-se'n: que tradueixin el llibre, que comprin el quadro: però res més. I sobretot que pintem un altre quadro i escrivim un altre llibre, no pensem en que a Madrid podem col·locar-lo, perquè en aquesta suggestió hi ha un gran perill per a la nostra independència intel·lectual. Altres diran: "Enviem-hi llibres i quadros, invadim-los, dominem-los donem-los la sang nostra, i nosaltres serem l'Espanya". Això és una il·lusió encara més perillosa: avui per avui no som prou forts per invadir res, ni per dominar res; nosaltres no serem mai l'Espanya intel·lectual, perquè en aquesta Espanya actualment morta li resta una forta tradició literària i artística que en compte de dominar-la ens dominaria a nosaltres. Hem viscut massa temps plegats; la influència de la instrucció oficial i de la cultura castellana, tan superior a la nostra per segles, ens ha fet massa aptes a ésser penetrats per aquella tradició; i com que al mateix temps les condicions naturals del nostre esperit ens fan absolutament inaptes per a assimilar-nos-la i fer-la evolucionar en el sentit nostre, per això dic que avui tota promiscuitat intel·lectual amb els castellans, siga per venir ells a nosaltres o siga per anar nosaltres an ells, no pot ésser sinó en detriment de la integritat i de l'evolució natural i pròpia del pensament català. Considerem que en una tal promiscuitat ens hi juguem la personalitat de l'esperit català i tot l'esdevenir de Catalunya. Mirem de no sacrificar aquestes coses tan grans i tan santes a una vanitat personal i momentània, a un despit d'home dèbil, a un interès massa petit.

I ara que he dit lo que hem d'evitar per no continuar el nostre lligament intel·lectual amb Espanya, diré lo que hem de desfer, que és lo referent a les manifestacions més gene-

* Aquest escrit datat del 1897 s'ha tret d'entre els apunts que Maragall no havia donat mai a publicació. [Nota original de l'edició de 1932]

rals, les que van més a la massa del poble. El pa i el vi intel·lectual de la gent d'avui, són els diaris i el teatre. La gran massa composta dels que viuen de renda, dels industrials, dels homes de negocis i de carrera, dels dependents i dels treballadors, en quant a idees generals pensen, de dies, amb el diari que llegeixen, i de nits en el teatre a on van a distreure's.

Doncs bé, envers això s'hauria de fer una veritable lliga —sense comissions ni juntes, per l'amor de Déu!— una lliga de bones voluntats treballant cada una pel seu cantó. Que cadascú faci un acte de voluntat dient: "No llegiré cap periòdic de Madrid ni cap periòdic que inspire el seu criteri en lo de Madrid". Això, als intel·lectuals no els ha de costar res; perquè de periòdics d'aquesta mena ja no en llegeixen, ni ganes, sinó per excepció en cas de veritable necessitat. Doncs esmercem el nostre esforç personal en convèncer els altres de que no els cal llegir-ne, fent-los veure la poca substància i lo ridícul dels *clixés* de la premsa madrilenya o amadrilenyada. I si ens diuen que mentres depenguem de Madrid sempre ens caldrà saber-ne quelcom, responem-los que, per lo que ens interessa, tots els periòdics d'aquí, fins els d'esperit més català, ens en diuen prou i massa.

En quant a teatres, s'ha de fer una guerra a mort al *género chico*. No ens hem de cansar de dir i de fer córrer la idea de que el flamenquisme i el xulisme són el salt endarrera d'una raça decrepita que, de més a més, no és la nostra; que per divertir-se valen deu mil vegades més gèneres com les gatades d'en Pitarra, les peces amb música d'en Manén, l'hermós humorisme barceloní d'en Vilanova, els arreglos del francès; perquè en totes aquestes coses hi ha una gràcia, més alta o més baixa, però que al capdavall és gràcia europea, gràcia de gent civilitzada; mentres que el xulisme i el flamenquisme els ulls de la gent civilitzada, no els ha de poder sofrir sinó com gràcies i treballs estrambòtics d'una tribu africana d'aquestes que de vegades se'ls deixa posar unes quantes barraques en un tros de terra per edificar, i que un entra a veure un cop per curiositat i amb certa llàstima. Diguem que els que s'ho miren amb altres ulls i ho van a veure sovint perill de tornar-se com ells. Per això, apartar-los-en, a més d'ésser una obra patriòtica, és una obra de misericòrdia; anar a moure un escàndol a qualsevulla de tals representacions, una obra de valor cívic; i el fer la guerra per tots els medis als empresaris, una veritable obra de caritat. Redimir d'aquests espectacles, en qualsevol forma, als infeliços que encara hi van de bona fe, és tan o més meritori que ho fou l'anar a redimir als captius de Marruecos.

Pensem que el dia que Catalunya s'hagués deslliurat del teatre i de la premsa de Madrid (i la d'aquí que encara es fa a la madrilenya), la nostra independència intel·lectual estaria molt avançada; i que el dia que la nostra independència intel·lectual siga completa, lo demés serà lo de menos, i Catalunya formarà part d'Europa.